

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar 1921-1942, 1. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Barðstrendingabók – Gunnar Einarsson –
Barðstrendingabók – Kristján Jónsson frá Garðssstöðum – Framfarastofnun Flateyjar – Arnarfjörður –
Tálknafjörður – Ingvaldur Nikulásson – Flateyjarhreppur – Bergsvein Skúlason – Vísir

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

---

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-16, Örk 3

Ísaf. 8. júní 1942

Herra prents miðjustjóri Gunnar Einarsson.- Eg hefi nú í snatri farið yfir 1. próförk af þeim 62 bls. af Barðstrendingabók, er send voru mér fyrir fáum dögum. Er eg yður pakklátur fyrir að lofa mér að líta yfir eina próförk, og vona að það valdi ekki töfum.

Þegar eg bar próförkina saman við handritið sá eg, mér til mikillar ánægju að mjög litlið hefir verið fellt úr handr., og útstrikanir sr. Áreliusar maðar út.- Þykist eg bess fullviss að yður iðri bess ekki, þótt bókin kunni að lengjast um fáeinan arkir, því nú hefir hún, eða sveitalýsingarnar mikið gildi, en útstr. Áreliusar voru fráleitaar

Eg varð að breyta nokkrum orðum í formálanum, er að bessu laut og hefi skrifað með blyant út á spássíuna.- Vona eg að það sé nokkurn veginn greinilegt.

Handritið, sem fylgdi próförkinn, náiði aðeins að síðari part Gufu-sveitar bls. 42 í próförk, og hafði eg því ekkert handrit við, að styðjast um Múlasveit og það, sem komið er af Barðastr.- Vildi eg biðja þann, sem les 2. próförk að athuga betta.- Að öðru leyti vil eg taka fram, að eg hefi ekki farið nákvæml. í sakirnar, og sama og ekkert skift mér af lestrarmerkjum.- Ætla slikt þeim, sem að eftir kemur.

Eg vil breyta yfirschriftinni þannig, að í sveitalýsingarnar verði undir hinni sömu yfirschr.: Héraðalýsingar eða Héraðslýsing, og síðan verði hrepparnir nefndir eftir röð með nöfnum, en nú stendur: Héraðslýsing Geiradalshrepps.

Það virðist mér og fara betur á því að nöfn höfunda gæ verði sett framan eða ofan við greinirnar, en ekki undir þær.

Loks vil eg vekja athygli á því, að eg hygg réttara að láta Flateyjarhlépp koma næst eftir Múlasveit, því þannig er röð sveitanna í sýslunni, lanfræðiþega séð, en nú er komin byrjun á Barðaströnd, eftir Múlasv.

Ef unnt er að setja Eyjahrepp þarna á milli, væri það réttara.

Svo pakka eg fyrir það, sem komið er í nafni höfundanna.

Með kærri kveðju
þúar einl.

Benedict Gunnar
fr. Garðstofum

Formáli

Það hefir atvikast svo, að upptekanna að útgáfu bókar bessarar er að leita utan Barðastrandarsýslu.- Voru þá í fyrstu allar Vestfjarðasýlumálfafðar í huga, en þessi upphaflega hugmynd um sameiginlega Vestfjarðabók hefir fyrir góðan skilning nokkurra Barðstrendinga og jafnvel ekki litla fórnfysi sumra beirra, orðið að Barðstrendingabók einni.- Nefni eg einkum hér til þá Pétur Jónsson frá Stökkum og Bergsvein bónda Skúlason, nú í Ögri í Helgafelissveit.

Fyrir um níu árum bundust fimm menn á Ísafirði samtökum um að efna til bókar um Vestfirði.- Þessir fimmenningar voru: Guðmundur Gíslason Hagalín rithöfundur, Guðm. Jónsson frá Mosdal, Þórleifur Bjarnason kennari, Bárður Guðmundsson bókbindari og Kristján Jónsson frá Garðsstöðum, sem pennu formála ritar.- Skyldu þar skráðar landlagslýsingar, lýst atvinnuháttum, sem nú eru að hverfa og menningarsögulegar ritgerðir birtar.- Ætlunin var að ritfærir menn ~~Íxkjörítumuxkrégi~~ viðsvegar í Vestfjarðasýlunum legðu til efnið í bókina, hvar á sinu sviði.

Í fjöлrituð bréfi, sem sent var ýmsum mönnum viðsvegar um Vestfirði, er líklegastir bóttu til að leggja efni til bókarinnar, va r meðal annar farið þessum orðum um ~~ve~~ ~~efna~~ ~~þetta~~ efni: vantanlegarar bókar :

"Hugmyndin er að þar verði lýst hverri sveit Vestfjarðakjálkens (Barðastrandar- Ísafjarðar - og Stranda) án þess hó að einstakir kaflar bókarinnar verði einskorðaðir viðhreppamót.-- Hugsun okkar er að bókin innibindi meðal annars:

Almenna landlagslýsingar með einkanlega helstu örnefni, fjöll, ár, dali. Lýsingar á atvinnuvega, svo sem fiskveiða, heyvinnu, hagnýtingu hlunninda t.d. selveiði, fuglatekju, æðarvörp, svo og búfjárhíringu.

Lýsingar á ferðalögum manna og aðdráttum á sjó og landi fyr og síðar.

Hinar eiginlegu þjóðlífslysingar ætlumst við til að nái yfir 50- 60 ár, eða til þjóðhátiðarinnar 1874. Hyggjum við að unnt sé að ná í nokkurveginn skil-góða frásögn nýlifandi manna um nefnt tímabil."

Undirtektir um málaleitan okkar félaga urðu strjálar.- Sama og engir sinntu tilmælum okkar í Strandarsýlu og líku máli gegndi um Ísafjarðarsýlu. Þó barst okkur all-löng ritgerð um ~~Hornströndir~~ bjargferðir, sjóferðir og ýmislegt annað frá Hornströndum og úr Ágælvík, eftir Guðmund Sigurðsson fyrrum kaupmann og bónda að Látrum í Ágælvík. Svo hafði og undirritaður skrifð sitt af hverju varðandi sögu sýslunnar og er það sumt i ófullgerðum handritum. Enn mun og Þórleifur kennari Bjarnason hafa ýmislegt á þrójunum um sama efni

Úr Barðastrandarsýslu mættum við þegar góðum undirtektum. Voru það einkum þeir Pétur Jónsson bóndi á Stökkum, Bergsveinn Skúlason bóndi, þá í Skálmar-nesmúla og Ingivaldur Nikulásson í Bíldudal, sem ~~Íxkjörítumuxkrégi~~ brugðust óvenju vel við og lögðu bráðlega góðan skerf fram í ritgerðum heim, sem hér liggja fyrir.

Bótti brátt sýnt að meira en nóg efni myndi koma í eina bók úr Barðastrand-sýslu einni, svo eigi þyddi að hugsa um hinrar Vestfjarðasýlurnar.

Þeir, sem höfðu í upphafi verið með í að senda út bréf um efni fyrirhugesrar Vestfjarðabókar, sem að framan getur, drógu sig þegar frá afskiftum rits bessa. Hefir það hví eingöngu komið í hlut undirritaðs að safna efninu, afrita sumt af hví og stytta, og enn fremur að útvega kostnaðarmann að bókinni. Þó skal þess getið að prof. Guðmundur Hagalín hefir lesið yfir nokkuð af handritinu og gefið mér góðar bindingar efnisval bókarinnar.

Auk þeirra höfunda, sem ritgerðir eiga í bókinni, hefir séra Þorsteinn Kristjánsson í Sauðlauksdal afritað sveitalýsingar Péturs frá Stökkum, eg hygg jafnótt og höfundur samdi þær. Og enn fremur búnaðarpætti ~~xxx~~ sama höf., sem birtast hér óbreyttir frá hendri Péturs.

Þegar eg fékk meginhlut handritanna í hendur, bjóst eg við að sveitalýsingarnar yrðu of orðmargar til þess að rúmast í einni bók, ásamt öðru fyrir-huguðu efni. Afritaði eg hví hreppalýsingarnar, nema þær um Eyjahrepp og Múlasveit, er höfundar athuguðu um sjálfir. Geiradals-lýsinguna samdi höf. Hennar að nýju.- Eg varð að stytta sveitalýsingar Péturs nokkuð, en stil hans og frásagnarhætti tel eg að haldið hafi verið óbreyttum.- Lýsing Ingivalds

Nikulássonar á Tálknafirði og Arnarfirði að vestan var mjög ítarleg og hár-nákvæm í mörgum efnum, um kennileit, hæð fjallatinda og lýsing umhyrfisins, en ekki voru tiltök á því að ~~xix~~ koma henni í bókina.-Varð eg því að endur-segja ritgerð þessa. Gerði eg mér far um að taka það með, sem máli skiftir í lýsingu þessara sveita. En mér dylst þó ekki að grein þessat er í snubbóttara lagi. Er höf. beöinn velvirðingar á þessum óumflýjanlegu aðgerðum. -Búast má við því að smávegilegar villur hafi slæðst inn í þessat og aðrar ritgerðir, en eg vona að þær skifti ekki miklu máli.

~~→~~ Þegar séð varð með vissu að nógum mikið og fjölbætt efni væri fyrir hendi, fór eg þess á leit við Gunnar Einarsson forstjóra Ísafoldarprentsmiðju, að taka að sér útgáfu bókarinnar.-Tók hann því vel, en taldi vanta tilfinnanlega myndir til prýðis, skemmtunar og skýringar lesmálinu.-Sendi hann síðan góðan ljósmyndara (Porstein Jósefsson) um sýsluna vorið 1939, og kostaði fór hans að öðru en því, að syslubúaar önnuðust ferðir ~~xxv~~ Borsteins um sýsluna, að hvötum sýslunefndar.

Geta má þess að sýslunefnd Barðastrandarsýslu kaus priggja manna nefnd, er mun hafa átt að yfirfara handritin og stuðla að útkomu bókarinnar, en ekki hefir nefnd sú haft bein afskifti af bókinni. Einn nefndarmenna, Bergsveinn Skúlason, hefir þó farið yfir handritin flest, aður en prentun hófst. Auk sinna eigin ritgerða hefir hann afritað nokkuð, meðal annars ritgerð Ingibjargar Jónsdóttur. Þenn má og geta þess að sýslunefnd Vestur-Barðastrandarsýslu veitti árið 1939 Pétri Jónssyni frá Stökkum 200 króna viðurkenningarþóknun fyrir fræðastörf hans.-Má því segja að sýslufélagið hafi stutt nokkuð að útkomu bókar þessarar.

¹⁰⁹ Þá verður að geta þess, að er handrit og prentaðar greinar, ~~xxv~~ ákveðið hafði verið í bók þessa, var saman komið, þótti útgefanda efnið i heild of viðamikið. Tókst þá séra Árelíus Nielsson, nú að Stað á Reykjanesi, á hendur að draga saman handritin og skipa efninu niður. Voru þá einkum feldir niður kaflar hér og hvar úr sveitalýsingunum um það er minna máli bótti skifta, en engu breytt í ritgerðum þessum, og eg tel að allt það, sem máli skiftir sögu-legs efnis varðandi helstu staði. Örnefni syslunnar, hafi varðveitst óbreytt. Menningarsögubættirnir og atvinnubættirnir voru að lokum látnir stenda, hér um bil óbreyttir, míske á nokkrum stöðum slept endurtekningum.- Persónufrá-sögnum hefir þó að mestu verið begt frá, með því eg tel sjálfsgagt, verði fram-hald á riti þessu, að síðari bindi verði að meiru eða minna leytí helguð æfipáttum merkra manna sýslunnar.-Eina ritgerðin að nokkuru af því tagi, er grein Ingibjargar Jónsdóttur frá Djúpadal um breiðfirzkar konur. Er Ingibjörg líka eina konan, sem leidd er til setis í bók þessari.-Nokkurum ritgerðum hefir orðið að vísa frá, bæði vegna rúmleysis og þess að samskonar efni lá aður fyrir. Má nefna þar á meðal grein eftir Hermann Jónsson fyrrum skipstj. í Flatey um Oddbjarnarsker, en þarum eyna hafði Pétur frá Stökkum samið rit-gerð þá, sem hér birtist. Einnig hafði Ingivaldur Nikulásson samið fróðlega ritgerð um landbúnað í Arnarfirði og Tálknafirði, ~~xxv~~ frá síðustu aldamótum, en búnabarbættir Péturs frá Stökkum fjalla um sama efni. Eru þeir frá eldri tínum og talsvert fyllri. - Ýmsar af ritgerðum bókarinnar hafa áður birtst á prenti í blöðum og tímaritum, sum part vegna þess að prentun bókarinnar hefir dregist lengur en til var etlast. Hírði eg ekki um að telja þær upp, en vænti þess að þær séu jafnkærkomar lesendum, þótt áður hafi ~~xxv~~ hefð ~~xxv~~ beir séð þær bregða fyrir á prenti.

Síðast en ekki síst ber að geta þess að Benedikt Sveinsson bókavörður hefir lesið yfir handrit bókarinnar og greinar áður en prentun hófst, og ~~xxv~~ mun málfar bókarinnar hefða grætudrjúgum á yfirlestri hans, ~~xxv~~ sem hefð ~~xxv~~ að þallka.

Sjálfsgagt hefðu ýmsir óskat þess, ~~xix~~ að rit um Barðastrandarsýslu hefði byrjað á rekilegri sögu sýslunnar, sem fyllt hefði meginhluta bókar sem þessarar, síðan hefði efni verið rásat niður í fleiri bækur á skipulegan hátt og fyrirfram ákveðinn. Það hefði eg og talið æskilegast. En til þess hefði burft mikil fjárráð og umfram ált samstíltan hug Margra manna.-Og þar sem margbreytt efni lá fyrir frá sjálfboðaliðum og égætur manna.-Og þar sem margbreytt efni lá fyrir frá sjálfboðaliðum og égætur manna.

[Það hefði óskat að leggja frá nakkunum sjálfboðalojum þeirri 1939-ss. Síðastaða og Jósef Hermannsson.]

útgefandi fékst, þá tel eg tvímelalaust að rétt hafi verið að koma bók
þessari á prent. Hér er vegurinn ruddur til frekari aðgerða. Má þegar í
næstu bók eða bókum taka fyrir hverskonar efni varðandi sýsluna, hvort
heldur smfelda sögu hennar, atvinnusögu, verzlunarsögu eða æfibætti ein-
-staklinga. - Vænt eg þess fastlega að framtakssamir fræðavinið, innan sýslu
og utan, vekist, haldi þessu verki áfram og bæti um það, sem hér kann áfátt
að vera.

Lupp Um og eftir miðbik síðastliðinnar aldar var fræðimennska og menntalíf
með miklum blóma í miðhluta Barðastrandarsýslu, svo sem alkunnugt er,
Vona eg að bók þessi beri gott vitni þess, að ennbá lifa í byggðum sýslunnar
ritfærir fræðimenn, sem varðveitt hafa dyggilega henna arf og kunna að halda
á lofti því, sem frásagnarvert er í háttum sýslubúa og sögu Barðastrandar-
-sýslu að fornu og nýju.

Ísafoldarprents miðju ber að pakka ágætan frágang bókarinnar.
Að svo mæltu er Barðstrendingabók falin "góðfúsum lesara"

Síðastiðum frá Gachslandum

· þess verður gefit, sem get er, segis gamalt orðak, en þó vill mi oft verda svo, at margt hvar, sem hevst hefir gert verit, hefir átt þaum ólögunum at sækja at vera gefit á vall gleymsku og þagnac, at meira eða minna leyti.

Föstudaginn 6. október nái á þessu ári (1933) verður hin meckesta stofnun vestanlands eithundrat ára gömum. Um þessa stofnun hefir, mið sun langt skeit, verit mjög hljótt, þótt hin væri eitt sinn landskunn fyrir opinber afskipti um bókmenntir og djeiptak menningasáprif, sem hin átti upplóð at.

Vigna þessa þykis mið ekki vansalaust, ef engin minnið þessara stofnunar á bundat áa afmeliðu.

Að 1833, 6. október stofnudu þau hljóin: Ólafur Síverðsen, prófastur í Flatey á Breidafirði, og Jóhanna Fríðrika Ejjólfssdóttir „Frampáastofnunina“, sem svo var kölluð, í Flatey á Breidafirði.

Stofnunin var 100 bindi nýtsamlegra bóka og 100 ríkisdali i peningum. Þetta var gefit til ævinlegrar eignar í Eyraborgi og Flateyjar sökn.

Reglugjörð var saman fyrir stofnunina, og hlaut hin Konungs-þáðseti inngu 3. október 1834.

I skipulagskrá stofnunarinnar er það ákvæði, at skjónumin hafi á hendi: Sóknaspresturinn í Flatey, hreppstjóri Flateyjarhrepps og mei þeim tvær valinkunnir menn.

Um tilgang stofnunarinnar segir Svo í skipulagskránni: Tilgangur stofnunarinnar er: að afla og glæða nýtsama nýtsama pekkingu, síðgati og dugnæt metal almennings í byggðaslaginu.

Þessum tilgangi hugtust gefendur að nái met fyrí, að lána bækur bækur stofnunarinnar út til lestraðs. — Penningagjófinna átti að ávaxta í Jarðabókarssjóði. Af henni átti árlega, 6. október, að úthluta verðlaunum til þeira manna í byggðaslaginu, sem frá beris væri um það að afla sér nýtsamrar pekkingu, eða þá fórgjumum um sjómennsku, búskap, barnauppeldi eða annað, sem til sóna og framfara mátti verda.

Þau prófasthljóin ákvæða að leggja til stofnunarinnar fjóra ríkisdali á ári metan þau lifdi.

I sjónum voru fyrst komin pessir menn: Ólafur Síverðsen prófastur í Flatey, Ejjólfur Einarsson ðórn. í Svefnegjum, sr. Jón Gislason og Gísli Thoroddsson söslasmítur.

2.

Bókauflárhófustinn frá stofnuninni um Eyrabrepp og næst
Sveitö, og var mikil eftirspurn eftir bókunum. Menn sáu skjöt,
hvort nýt semðar fyrirtaki heí var stofnus, og boka og peninga gefir
varaust stofnuninni ~~viðgerð~~ vida at.

Bókakostfnið var, svo sem fyrri er sagt, 100 bindi, en árin 1841
var bókaeignin örðin 500 bindi, og allar voru bætur þessar gjafir
göðra manna. Þeis munn, sem stórtakastir voru um gjafirnir, auk
stofnandans, voru þeir: Sigrður Johnsen í Flatey og Herluf Clasen
stórkáupm. i Stykkishólmi. Penningagjafir voruast og nokkuðar, og
finnst með þat best ~~toppa~~ vera vitn um vinseldinaðar, at fátökis
menn og unglingar gjáfu þarna til skildinga af fátökt sinni.

Safnið var vel notat og kappsamlega, og kvartar stofnandinn
sr. Ólafur Sivertsen um þat, at ekki sé hegt að fullnægja eftir-
spurninni ókum þess, hve bókakostfnið sé líttill. — Margar
þessara boka voru á erlendum málum, og kvartar sr. Ólafur
um, at leitt sé að geta ekki haldit tungumálakeunara til
þess að kenna almenningu lestrar erlendra mál að full
not verði ^{bóki} matanna, en um leit getur hann þess, að þá, (1841),
lesi niundi hver matur í Flateyjar söken dönsku sér til fullra
nota. Þetta byrjist eg vid að hafi verið fáð miði, ef ekki einiðomi
á þeim tíma.

Sudset er, at það nefis verið frótlíksþorpi; sem nefis knút
menn til lestrar, því að allflestir bækurnar eru frótlíksbækur:
Um landbúnað, teknisfræði, quæfræði, sagfræði, lögfræði,
keimspeki, verklegar framkvæmdir og þess leitis, og lestrarin
var mikum árangur í þá átt, at gera meira frótari og vitsýni.

Úr verðlaunaþjóði félagsins voru veitt heiturslaun
sins og áksetis var, fyrir framtakssemi og dugnад. T.d.
voru Jóhanni Magnússyni bóna í Bjarneyjum tvívor
veitt heiturslaun fyrir dugnад í biskap, formennska og fyrir
happasselt og atðasfullt barnauppledhi. — Hitið var einnig til
til vinumannanna; t.d. var Magnúsi Árnason rinnumann
veitt heiturslaun fyrir staka húsbondahollustu og frábera
dagfarvoðnum. — En það, sem einna mest hrifar hug minn
er það, þeir Magnúsi Magnússyni bóna í Bjarneyjum voru veitt
heiturslaun (1841); bl. 1.c. fyrir sérlega vendata kennslu og uppledhi svit-
óinaga.

3/ Árið 1841 fórir stofnan þessi út kerjarnar. Þá er fyrir hennar allblina stofnunar félagsstópar, sá er nefndur var „Bréf-léga-félagit.“

Um þessar mundir voru at leda undir lok tímartí, sem varð höfðu andlegur vettvangur og vitatjóafi meintamanna þjóðarinnar. Æð þessu var hinum berstu mónum vestrar þar söknunar mikill og undu það drögum til þessarar félagsstofnunar.

Mælindi „Bréf léga-félagins“ skuldbanda sig til þess at skrifa á óri hverju eina ritgerð hevur um eittverst efni, sem til fródleiks og gagns mætti verða. Ritgerðir þessar eru svo at ganga milli félaga til aflestrar. Heimilt var og í stað ritgerðar at skrifa „högværar og sunnþjörnar“ alhugasemdir íst framkommur ritgerðis.

Stofnunar félagsstópar þessa voru gjöris góðkunni meiri, og set eg hér nánari, ef eittverju nálfenda ættinum kynni gaman þykja at sjá það nafn afa eða forfótar sín:

Ólafur Sivertsen, pröfaster i Flatey. — Egíður Einarsson abom. i Svöfnýjum. — Magnús Einarsson bóni i Hvallatðum. — Ólafur Ómarsson bóni Hvallitrum. — Brynjólfur Benediktsson i Flatey. — Einar Guðmundsson bóni i Hergilssey. — Halfdan Einarsson, prestur að Brjánslök. — Árni Pálsson, jarðeigandi i Flatey. — Einar Gislason, prestur i Selárdal. — Gísli Ólafsson, prestur i Sandlauksdal. — Þorleifur Jónsson, prestur i Gufudel. — Þorvaldur Sivertsen, umbottur i Hrappsey. — Árni Ó. Þorlacius Kaupm. i Stykkishólmi. — Gátmunder Einarsson, kapellán i Flatey. — Ólafur Pálsson, prestur i Otradal. — Eiríkur Ó. Kell, student i Flatey.

Á fyrsta árinu, sem félagið starfadi, voru skrifadar þrijárin og þrjár ritgerðir um íjnis efni, t. d. biskap, sjúkrahús, barnaupplæti o. fl.

Briflega-felagins" fór brátt fram. Árið 1847 voru felagar þess orðin 23 at tólu. Eftir stofnum "Briflega-felagsins" var nafn stofnunar þessarar lengt, og kom på framtlanga nafnið, sem snumum hefji verit brosat at, og var þat þó nefnt "Flatteyjar-framfar-stofn-briflega-félag".

Hvat sem kann nú at vera um þat, at nafnið meðti teyst seinhæppilega orðas, þá voru þó felagsmenn vakandi og þat velvakanandi. Árið 1847 var svo ráðit í útgáfu tímarits, en nefnt var "Gestur Vestfirðingar". Svo sem kunnugt er kom tímarit þetta út í 5 ár, og margl var bráttur í þat Skrifstofu, en útgáfan varð dýr, man hafa orðið stofnuninni ofvita, og því ritist ortit at hætta.

Nid petta óx þó vinseld og hróðar felagsins út a' vit til muna.

Árið 1850 sendi Arnar Magnússonar efnudin í Kaupmannahöfn stofnuninni 186 bindi bóka. Þánn þáð hafa verit fyrir allára jóns Sigurðssonar forseta, sem var heitarsfjali Stofnunarinnar. Árið 1851 var bókaleign felagsins orðin 1000 bindi, en peningaleign þá litil.

Bókas voru lesnar af kappi og óðum fylgjude þeir, en not þófðu ekendra bóka.

Árið 1851 gerðu formennum stofnunar ~~—~~ þessarar samning við Gísla Konráðsson, seignarliðin fjólförge, um þat, at þei taki hann til sin og óli ónn fyrir honum, en after ánefnið hann ostofnuninni "hundrit sin öll at sé latnum. Samningur ^{þessi} var undirritaður 30. okt. 1851.

Eftir petta doaldist Gísli í Flatey til ærloka og næst þar meðis við ritstórf sin. Því hefji brugðit fyrir líja "Samnum, sem ritat hafa, at Gísli mun hafa verit litt haldinn um aðbund þar í Flatey, en þat hefji ey fyrir satt eftir sogn óljúgfrðrar konu, sem var daglegur gestur í Norskebúð "líja" Gísla, at tilhafðaust munipetta verit hafa.

5/ Gísli var einkenmilegur um matachófi og vildi ekkið dekkas látu mið sig hefa, og mun það flugafotarinn, sem ~~það~~ hefir það hefis það hjal, at illa hafi verit at honum bruit.

Síðasta skýrsla um félagit, sem eg hefi sett þóntað, er þrántut 1858. Þer skýrsla sér með sér, at félagit hefir verit í sífelliðum vexti. En eftir at hinri eldri meðum, sem mundaði ~~eldtegum~~ ^{þugga} fyrstu á manna, félle frá eða fluttust burt, fór frekar at döfna yfir. Þó En alltaf var bókasafnið, og enn, rætilega notat af eyjaskóggjum.

Fyrst þegar eg man eftir var bókasafnið komið i líkít timburhúsi, seðstakt, sem þá var orðið í hafflelegu óstandi. Þá var það sv. Sigurðar feinstor í Flatey, sem atalváð hafið um bókatafnið. Sv. Sigurður létt sér aumt um safnið, og eignaðist það margt bóka meðan hær naah vit.

Að þeim árum var handritasafn Gísla Konráðssonar láhit í Landsbókasafnið og var sín ráðstófin sjálfsögd. Það fí, sem félagit ferk fyrir handritin, og átti fyrir var notat til aðgerðar á búsinum.

Nái á hinnum allra síðustu árum vorðu þeir söknaþresturinn í Flatey, sv. Sigurður Haukadal, og fleiri góðir menningar vesturbækum tóma til þess at athuga safnið og koma þorí sömiþega fyrir eftir því, sem misakostur leytti.

Safnið er miðum eða yfir tvö þúsund bindi; at þór er ek best veit, og en i því fjöldamaraðar merkar og sjaldgofar bókum.

Eina sinni kom eg í safnið með Guðmundi heitnum Hjaltasyni fróðimeini. Þá dist hann nijoð at aðgi safnið og létt svo um melt, at vera mundi það merkasta knappsbókasafn á Íslandi.

Þessi er mið hin ytri saga stofnunar þessarar í fáum flautus
dráttum. Tímaritkortur hamlar mér at seggi itarlega frá.

Eru þær eru mið áhrifin, sem stofnun þessi hefi haft?
Áhrifin til meiningar og dala um Breitafjörðareyjir
og nársveitir voru framme skoandi mikil. Óhellt er at
fullyrða, at meiningaralda sín, sem þar með var vakin, hafdi
þau áhrif, at um langt skeit var alþýðumæning á
þessum slóðum langt umfránum það, sem vits var
annars statar.

A þeim tínum voru þessar fríð fá domi, at rökkur
sleitir bónar skrifadi langar og sujalla ritgerðir
um íþví nautsagnleg og fróðleg efni.

Tíð áhrifa, sem þar með var vakin, má rekja þau
á hring um landsmál, sem leiddi af sér hina tvo
nefndu Kollabútaþundi; þær sem Breitfjörðingar koma
saman á Kollabúðum, hin um forna fengslas Vest-
fjörðinga, til þess at ræða á hugmáli sín.

Nar það miðilligum ein, sem þoi réð, at einmitt ic spain
byggðarologum, sem safn petta nati til, komu um þessar
mundir sumir merkustu meðr píðar vorros?

Skáldit góðfræg, Jón Thoroddsson, var englinum á
Reykholum þegar safnir var stofnat. Hafdi þessi
vakningará尔da ekki áhrif í hann?

Húsfréppan í Skógi i Þorskápíindi, Þóra Einarsdóttir, var
alín uppi í Skáleyjum, og er veit, at Skógaheimilið hafi lagrinn
síð safn petta. Sjálfur var Matthíes Jochumsson í Flatey
einmitt þau árin, sem hann var at proskast og mistast. Hva
mikil, honum var vakin af þessari meiningaröldu? - Í
Gufudalsseit attu bokar safnirnar og áhrif þess eining
leid. Þatán var bónadatornum, sem líma hvarastan
átti pennann og dýrfastan hugana á sínum tíma, - kjarri
jónson nítjóri og retherz.

Gestur Pálsson kom frá Myrrastungu í Reykholasveit. Við þessar líndis höfði frætimennskap sitt Sigurðs Borgfjörðings. - Og konurnar þessar: Theóðora Thoroddsen og Ólina og Herdis Andreódóttur eru ósíkin afkvæmi þessarar breitfirzku alþýðumenn-
ingar, sem þarna var hafin.

~~Pannig metti hugsa og télja, en hér skal stafa nemur.~~

Nú er hún hundrad ára, þessi góða stofnun. Hinn eini sjáaulegi hlutur, sem eftir er af henni, bókasafnið aðstaða, er mið geymt í lítlu og lélegu húsi, að því er ey bert veit óvátriggjt. Sorglegt veri ~~—~~, ef sá hinn minasti votturinn myrfi mi, ef til vill a' augnablikstunda.

Hvernig á mið að fortæ slika?

A' pennu hattinn: Í slad lítla, lélega timburhússins, sem safnið er mið varðeitt i, þarf at koma steinkú,
þar sem geyma megi safnið.

Veggjapryti hússins á að vera myndir af ~~---~~ gefondamann
sr. Ólafi Sivertsen og Jóhannu Fridrikus Eggerdóttur.

Hvernig má slikt verda?

A' þessum hundradasta afmæli degi skora eg, í nafni stofnunarinnar a' ykkur öll, Breitfirðinga, heilendis og skelendis, sem petta kunnar að sjá, og a' yfir afkomendus hinna götfrægu meina, sem petta reistu og að ~~þessu~~ unnu, að leggja eitt hvat af mörkum þessari hugmynd til framkvæmdar.

Þessu orðu sloppet.

— — —

Pókk ~~og hittur~~ sé þeim og heitður, sem
sem upphafit áttu að afmælisbærnum
Flateyjar-framfara-stofn-brieflega félagi.

Sveinn Gunnlaugsson.

~~Pegas hefis verið sagt fre til framgangs þessa malefnis af Nokkusum Flateyjum sem i Reykjavík, og skipulagskrá samin fyrir fyrir hugatun húsbýggingsarsjótt.~~

~~Þeir, sem kynni að vilja sýna þessu málum gótirfjánum, eru betur að smia sér til Guðmunda Jóhannessonar í Flatey, Brekkustig 6 A. í Reykjavík, eða Sigmundar Holmsteins Jónassonar í Flatey, Þimisveg 6, Reykjavík. Þeir gefa lítbeiningar allar þessu ritorkjandi.~~

~~Margir merun hugga sem svo: Hvat þýðir að fara að ~~leggja~~ leggja fé til þess að hlynna at bókasafni vestar í Flatey a Breitaförði, því horri verðdar?~~

~~En mið vil eg spá: Land vort er að verða lítið vegna varandi samgangna, þannig að ys og þys bojanna er að leggja undir svitafridinn. EKKI SKYLDI mið undra þa, þótt Breitafjardareyjar ætti efla í framtíindi að verda dvalarstatur þeim, sem leita að fríti og rof frá öndi bojalífsins.~~

~~Feyrri sunnar dvalarstadir er taplega til á landi voru né frísselli en Breitafjardareyjar. Fari mi svo, að þessi spá rettist og hvort sem seo verður eta ekki, þá fessi tillaga minn fullan rétt á sér.~~

~~Bókk sé þeim og heitos, sem upphafit étta að afmælisbarmi, Flateyjar-framferð-stofn-bréflega félagi. Það breitfingrar, yngri og eldri, bregtist ekki breitfirkum málstæð.~~

~~P.T. Reykjavík. 4. október 1933. i) (Sjá nánari ræðamál ó bl. 9.)~~

~~Einkasjálasafn Íslenskra Frumvarpsfélögum
í Flatey.~~

~~Einkasjálasafn Reykjavíkur~~

9/1) Nota nedanmálo með sunnarri lettri:

og skýrsla

Arið 1936 kom út rekilegt minningarsíðum ^{og skýrsla}
Bókasafn Flateyjar 1836-1936 "og ásamt skýrslu
um Flateyjar Framfarastiftn. Samir og gefin út
af univerandi forstofumónnum kennar í tilefni
Aldarafneldisins. Það var fyrst formáli eftir ~~E~~
~~þó~~ Sigrð S. Haukadal. Það grei um Ólaf Sivarsen
þrófast í Flatey með mynd og ónnur um Flateyjar
framfaradíplum. Síðan er ný reglugjörd um nokkuð
Bókasafn Flateyja, undirritað 1. janúar 1936 af
þáverandi forstofumónnum, sem þá voru: Sigrður
S. Haukadal, þrófastur í Flatey, Óskar Nielsson, hrepp-
stjóri í Svefnegjum, Magnús Andresson fiskimáts-
máður í Flatey og Magnús Benjaminsson vestlunamá-
ður í Flatey. - ~~Meðan~~ Meðan bluti bókarinn er
skrá yfir bókasafnini. Það var fyrsta bókaskráni, sem
þannund hefir verit síðan safnið höfut. - Bókin er
all 120 bls. Taka ritgerðinum framan vit bókaskrána 25 bls.

(Bókin er all 120 bls., - ~~það~~ ^{taka} ritgerðinum framan vit
bókaskrána ~~það~~ fyrsta 25 bls.).

~~Fiskveetrar~~
~~Hrimtivegrir~~
og

~~alvirmuhottir~~

við

Örnarfjörð og Fálknaffjörð

á síðari hluta 19. aldar.

Eflir

Ingwald Óskulásson.

Fiskiveitar.

I. Fiskiveitar á opnum bádum.

Fiskiveitar í opnum bádum voru adallega slundadar vor og braust. Í sumarmálum flutust menm í veidsföldurnar, er voru Verdalir fyrir Órn-fjörðinga en Víkurnar (þja Ómarslaga) fyrir Fállensfjörðinga. Hafdi hvert heimili, er ubgent slundadi, sín eigin búi, er venjulega var kennit eit boimm, en hverri búi fylgdi vist fiskimist eftir það, at löðafiski kom til sögumars. Ótt leggja á annars-midi þótti þá líkt ódödi og at slá á annars líni. Þóttig fylgdu hverri búi "vergögn", s.d. aðgerðarpláss, lendingarvör, dálítil grjóttókh til at salta í fisk, "þeró" til at elda í, löðarblekkur til at fura ka fiski-

þang, o.s. frv. Þúðirnar voru forlkofar,
sem fóku venjulega ~~3-4~~^{þrjá staðir} rum, og var eist
gjald greitt af hverjum marni í þúðar-
föll til landreiganda. Var það oftast
greith i fiski að verlitarlokum.

Veidarfori lagdi hver hásedi sér
sjálfur til, og voru þau: ~~2-3~~⁷⁻⁸ Eurognhebra-
neh, ~~3~~^{þrjá} lódir, hver með 100 önglum, og eimig
„slífur“ með 30 önglum. Íf slífafiski var
engim skipbludur felkinn, og állu eimur
menn slífabluk sinn sjálfir. Eimig málu
þeir brafa dálíkinn Eurognheilsanðs-
slubba hver, er hallað var „slífanet“, og
állu þeir sjálfir það sem í þau félst.

Hidurstöður, og önnur upphöld lagdi skipid
til. Eimig brafði hver hásedi 30-40 fadma-
langt bræðfori, en mosið voru í brafrödrum-
um, og öngla eim eda fleiri. Blísökkeur

vónu fóði fremur sjaldgofar, en i þess sáð
fröfdu með tilhöggnu vadsleina. Ofengur
létu duga vebling með steini í. Hlífar fók
vónu þá eins og flest ummáð breimauðin,
vónu þau brók og stakkar eir eldum
saudsheimum og horid á lifur eda lýsa,
og þótti sköldulifur heft. Þóttig vónu
"sjóskor" ír þykku, síðudu ledri. Sjó-
þakkarinn eim var „ír lödimi“.

Véidi af ferdir á vorverldinni voru
þremshonar: löðafiski og Hafróðrar.
Hafróðrar voru skundadir af og til alla ver-
ldina, en einkum framan af vori þegar goð
var vedur og fiskur var ekki gengim í
fjöldina. Var fóð oft langróð, ~~þrjásta hörar~~
undan Höfnesi, en varð að mun skylla
þegar fiskur fór að ganga grymra. Í Hafr-
röðrum fiskudist mest steinbíkur og lúdur.
Beith var fyrst krognhelsa beitu, um ~~stein-~~

bilar var fenginⁿ, en fóu var Beith, Stein-
 bitsgormiⁿ, þurðum nam fötthi berha beitana fyrir
 Stein-bid. Vóru venjulega íþrótt eim eda heir
 meim^m Andöfi eflir vedri; hinir vóru undir fori.
 Þeigan komið var fjögurmannama andóf fötthi
 lopast soð lengur, nema ef um mikim
 fishi vori að röda, og eis vori byr i land.
 Í Verdöldum var brafrödrum fragað
 hvannig, að hæfð fengist með straumur
 báðar leidir. Var þur lagt af staf i
 byrjun íðfalls til þess að nýta íd-
 straumsins óf fráleidinni, en farid
 af staf i land á seimi bluta adfalleins
 til þess að hafa uppstraumum í land.

Varsair brofdu þá fáir, og ef ekki sást
 til sólar wdu meim að óllast á um
 himarm með midunum, eflir þur hvert
 raka, og hvert fljóth eda sérst roki.
 Sköt þur rödurum yfir um 12 kelukku-

skundir eda hvö sjávarföll, og var ekki
sjaldgöft, en meiri tilodi seðorringa sína
á þeim líma. Hafroðrar voru einkum
skundadir þegar líðill forskaflí var tilbodir,
en vori forskaflí var fram jafnara láðim
síðja í fyrirruðni.

Eins og áður er sagt, brafði hvern
skipshöfn lödir sinar á eissu miði, er fylgdi
búðimi. Voru þó allar brafðar legulödir á vor-
verfidími. Þó ríva með hærslödir til brafs á
vorverfidit fölli þá ganga glopi nost. Þei fad-
fölli spilla veidi fyrir almenningu.

Vinnuaférd eit lóðafiski var líðið
eda ekkerk frá brugdin fui, sem nú gerist. Þaðan
sem var full skipshöfn (6 manni) var verk-
lum braðast þarmig, að sveir meiri andofdu,
einn orð lödina, einn leitthi ist, en hinir sveir,
sem effir voru, slávu heiduna og fishim.
Beitan var þó adallega fyrognheksabeitir,
þar til um og effir 1890, að sild fór að veid-

að á Bildudal síðara til að vorama.
 Þum vorin bráðt hin fó algerlega.
 Í þem fær, er skuncludu sildarveid-
 ína á Bildudal, voru ír veidisfödrumum,
 og var lagdur til eim madur af bæt. Þeg-
 ar sild veiddist var hin samdegurs send
 í veidisföðurnar og fílk Sver Þóður sinn
 skam. Var fá samsundis fóldi af stað
 til löðanna, og fór drefnar afur og afur
 um sildlinni var leitt upp. Bráðst þá
 sjaldnast bladfiski. Þóki var sildin
 þó alltaf einsölv, því veidin var oft svíkul
 mjög og stopul. Földu sumir, at meir
 spilki hin afta en kólli, og hafið fær
 mikil til síns mál. Þar sem ég engi-
 arkostnadrur allur var at mun ódýr-
 ari fóu en mi, voru munni feröfur gerð-
 ar til daglegs afta en mi er. Óf 100 af

7
á báh

sorski fókst á dag þótti fóð dágóth,
200 ágður afli, 300 og yfir var kallað
hladfishki, enda báru löðabálarnir ekki
öllu meira, því ^{at} ólít var ~~óliver~~ ^{allmikit} af stein-
bil og öðrum fiskategundum, sem slodd-
ist með. Þegar sildin fókst vor virid sex-
orungunum. Fókst þá oft mikill afli
(600-700). Þom oft fyrir, að fengist
um 200 daylega á báh ádur en sild kom,
en eftir seldarródur aðeins 10-20 fiskar.
Urdu meiri fóð oft að síðja heilar vikan
í landi ef líkít var um sild, þar til hún
fókst most. Ekki fórdi meiri fheldur
að róa til braðr fókh loft og sjór stóði,
því ^{at} sildin gah komið á medan, og þá
auðvildad orðit ónýt. Höfdu þér þeir
meiri mikil til síns móls, er ómudur
virð sildimi.

Síldin var á vorin veidd í Hafnóðum og „lásuð“, en á brautlin fækkti off gott hafssild í lagnum.

Ofh voru landlegudagar fyrri hluta vor-
arma. Höfdu meiri fóð ^{allmikit} Tóluverk adið starfa
i býjum verðdar, ad ryðja varir, sem
venjulega voru ordnar ad eimni grjósum
eflir vetrarbrimini, kláda höftir til ad
Salda fiskim í, og garda til ad þurka á
fiskifang o. fl. Þeir var fóður lík af fiski-
fangi, sem fóð voru ó. Þrógnheili og
riklingur voru lík á rám, en stein-
bilur á einhlöðnum grjótgördum, og
var fionum smið til eflir vedri til ad
fljóta fyrir þurkunimi. Þauðar af
þorski og steinbil voru telofnir upp
og breiddir til ferris. Það vel kryggurnir
voru líklið og þurkadr. Voru þorske-
brautarnir mohadir til marmeldis, en

Steinbíthausar og borggjir til skeppnu-
földurs. [forskurum var ofhast fluttur
 heim einst og hram kom inn sallinu á
 verlífarlokum, fvegum og firkedur heima,
 og fluttur eru firkedur í Kaupstaðnum
 í Kauplídum. Focá var eklaði fyrst
 eftir 1890, að kaupmenn fóru að sökja
 fiski í veidistöðvarnar og laka hinn
 til verkeumar.

Vorverfídin endladi allraf þá er 12 virk-
 ur voru af sumri, og gekkt séinasta erkan
 í skippi og heimfludninga. Hrögndelri hafdi
 sver inn einum meðum, en öðru fiski-
 fangi (steinbih, ríkiing, brausum og
 borggjum) var skippa í veidistöðvum.
 Og hinsi síðan sver sinn blaut. Forskinum
 var premum láðum skippa í Kauplídum.
 Sálu heimfludningar ofh orðið órið smi-
 ingasamir þegar brásetar voru af ýms-
 um bojum. Þó lokum fylgdu allir

* foci var aðeins teknim eum, daður hlutar fyrir skipi.

skipini þoangat, sem fad étti heima, og
med fad var vorverlidmi lokað.

Sumarródrar fækktust þá varla, ~~var~~^{var} allir, sem vestlingi málu valda, voru fá
önnum krafnir vid breyshapnum. Þó voru
ljónsir, einkum íst til meðja, er fóku sér
fíma á laugardagshvöldum til að róa
med Haldfori til að fá sér í godi.

Haustródrar byrjudu venjulegast um
midjan seftembermánuðs, eða eftir því
sem merm losnudu frá breyshapnum, en
aldrei seimra en í seftemberlok. Strandfir-
ðingar og Sudfirðingar flutlu sig oftast í
íuhodi (Glædebók, Þeflamýri, eða Skapadal.)
Höfdu þeir oftast legulödir í fídinum,
er þeir drógu og beithu náður draglega
þegar vedur leyfði. Þekkildalamerm
og Tálkenfirðingar voru oftast frá
Reimilum sínum með brastlödir, Tálken-
firðingar íst í Flóarm, en Dalamerm

it à Selárdalsbólinu, eda í fjármormynn
íð ef goth var vedur. Þóru goffir fóar ofl
stofnunar at Braustini vegna forma og
brima, og þurflí fóar ofl at brafa him
mesta athuga, því ^{at} brimrök gah komið
í svipshundu, þó allgott sjövedur vor.
Þyrjad var at beitha seimi blauta not-
ur, og var beitan fóá silungur, eda
"slang", en það var kindagarnur, lungu,
miltu, eitlu o.s. frv. Þon ákjóðanlegasta
beitan fólli þó selgörn og tonisugörn,
einkum fyrir ýsu. Þráust aldrei
afli i þeim rödri er meiri hröfdu
sliku beitu. Smokkur og sild voru fóá
sjaldgof beita.

Ót Braustini voru meiri miklu
friðarsvari at leggja lödir sínar hvar
sem vor, en á vorin, og hafdi fóá hver
það mið sem hvern mádi fóum eda þam
rödur. Fólli miklu skipta, at lödin

rými sem berl íh og komist sem fyrst
 í sjóum. Síðan var legið upp yfir um
 skund ~~á~~ var byrjað var að draga. Gekk
 drátturim venjulegast mjög greikk,
^{at nu} fyrffli ekki að beita. Óinn madur-
 im „stokkadi“ lóðina, en annar goggadi
 fiskið. Fyrffli fær dráttarmadur-
 im ekki um annad að hugsa en að
 rífa im lóðina, til að komast sem fyrst
 í land, einkum ef sást til Brims. Vori
 Brim lét formeidur slíðri fyrir bálinn
 þegar upp undir lendingu að kom.
 Var þá andoðh og bedr ^{ums} „lag“
 fengist í Brimid. Þegar formarni
 fótti líklegast, skiptið ham að taka
 „brimrödrum“ í land. Var þá röd
 upp á líf og danda eins og hver
 óskadi, um bálinn kerði grunns.
 Fyrffli þá ofh snarredi til að legeja
 upp áratnar og lausla sér í hinn

Bánum og góða þess, að komum ekki
flétti. Þar fó vid, að mern komu
 eyr með „fullu og flölu“, sem kallað
 var. Ýðri mikill fishur fölli vara-
 mima að draga nokkuð af fishinum
 eyr á land, eda „seila“, sem kallað var,
 áður en brimröduri var fækim.

Óf kom þat fyrir, að fólk mern komu
 saman að móthinni og leitthu að komið
 var ófokl verdur eda Brim áður leitingum
 var lokið. Undu fó lóðirnar að býða þar
 til á sjó gaf i mosta skipti, og var fóð
 kallað að eiga „Dongurkonur.“

Fiskeur sú, er affladist að braust-
 inu, var aðallega fiskur, jsa, og
 skata. Ýfan og skatan voru hraffdar
 til sodnataar að vetrinum. Nokkuð
 af ískumi var fó bent og látið fíjosa.
 Fóthi fóð ágodur fiskematur og var
 höllur frejdjsa. Skatan var látin

liggja í brös í nokkra daga, en síðan fæegen, hengd upp, og látin forná.

Fornarwim var láttim liggja í salbi yfir veturim, en fægum, ferkadur, og seldur ad vorinu. Överkadur fiskum var fóð elaki Reyndur.

Glausfröðrar sfoðu misjafnlega lengi yfir, og fór þau eftir stadháttum, aflu, og fíðarfari. Þe Stóldölum og Tálkenafindi var sjaldan rótt eftir veturnotur, helj pá vóru Brimin fromin í algleyming, en á norðursfrönd Ítrarfjardar var oft rótt fram ad jólaföstu, en þá var venjulega orðið fisklaus i firdinum.

þegar Glausfröðrum var brokk vóru allir bákar settir kippbaorn frá sjó, og þeim hvollt á hvolfufré, er grópud vóru nídur í bladna stólpum, og bundniðar rammlega. Íthorngar vóru venjulega geymdir í nauði.

Enn er ófalin ein atvirmugrein, en
 lengi var skundud hér vid Þrancarfjörð
 fram yfir midja síðustu öld, en þau
 var selveidin, eda hinar sva nefndu
vödruferrir. Vóru hér skundadar að
 vetrinum fegar goð var vedur. Þenn
 mern fá heiman frá sér að morgni, en
 komu aftur að kveldi. Venjulega
 vóru fóð aðeins ~~2-3~~^{tvær til þris} mern á báti.
 Þar fóð leikad líl og frá um fjöldum
 un~~t~~ „vadan“ sást. Einn madurinn
 var lílbúinn að „skudla“, en hinir
 nér. Vóru þeir nefndir „undir-
 redarar.“ Þótti urdu allar fór ferdir
 líl fjár, og gekk veidin oft orð mis-
 jaft. Vard fó veidi fessi mörg-
 um hin mestu líðrýggindi, og ofh
 lengu mern drjúgan skilding fyrir

lýst fegar þeir lögdu það ím i hau-
ssadim.

Førleifur hauymadrar Johnsen
á Bildudal byrjadi á seimi árum
sinum að sþejðla seli á Íslenskum.
Vid það fóldist selurinn, og fók þá
á Skeðimum líma fyrir alla selveidi,
og með það var sá alirmiwegur ír.
Sögumni. Um 1870 munu vöðuferti-
er brafa verið aflagðar með öllu.

Þá er að minnast á Fríkarfalegurnar, er ofl. voru skundadar á vetr-
um fegargoth var vedur, einhvern frá
sinum stóri fremlum, sem áthor-
inga höfdu. Veiðarferin voru há-
karlavadur og „sóknir“, en það var
stórt öngull með blekkjafestri fyrir
laum, svo að Fríkarlinn gosi ekki

Klípt bram sundur. Óinnig fúrfli göð-
 ur iðforur til að fast eit Brákarlin. Þegar
 bram var komum undir bordsfólkim.
 Til beidu höfdu meiri eildid hestlaket,
 er geymt var í sumnum. Sótt þótti
 að brella clálistu af rommi í ilátið
 eit yfir heidi, og yfirleitt, að sem mest
 og sterkuð ólykt vor að beitumi.
 Í Brákarlalegum voru ofhaft 8-10 meni
 á hverju skipi. Vard að býrja sig
 vel með nesli og vadr, því ~~var~~ goð
 vedur, jah Brákarlalegan stadið yfir two
 sólarhringa eða lengur. Óinnig var
 graffur eldur í götti, og eldirridur, svo
 høg vori að bista kaffi. Ofhaft
 fúrfli að fara ~~fölu~~ ~~veit~~ langt, um
 4-5 ekur sjávar undan riðnesj-
 um. Þegar eit var komið, var legið

fyrir sjóra, og legið en ~~x~~ í land var
 farið. Símis „Sálu undir“ en hinir
 sálu tilbínir að draga eda „Lrifsa“,
 sem hallað var, og að faka á móti
 Hákarlinum. Þótti mörgum seta síu
 orð höld fegar illa fiskadist, og urdu
 meiri ofh feginir í hvert skiffi ~~sem~~ Há-
 karl fækast til að búa sér við. Óhiki
 þótti heldur sjóveikum brent að þáust
 við Beituna. Vori mikil um Hákarl
 var meist áherðan lögð að firda
 lifrina. Oflast var þó eimig firk
 meira eda minna af skarokkunum.
 Til fers að auka aflan þótti goth að
 „skerra“ sem hallað var, en það var
 að búa meikra skarokka í slykti
 og hæsta þeim fyrir bord. Var fálið
 að Hákarlim dragist að því, en ó-
 einsöll þótti fáð öðrum Hákarla-

19

veidurum, þur, merm földu, að Skákarlum
þeypa langas leitar „ú Skurdum“ og
spillist fari veidin hjá hinum. Fölli
skurdurum fari ljós Helx til mikilli
eigingirni, og var yfirleitt illa vond-
ur.

Skákarlalegur fessar ^Prepnuðust of h
ordi misjafn. Skundum fókust ágður
afli, skundum lík ill eda engim. Of h undu
fendir fessar hinur meðu brrakfendar,
svo að merm nádu skundum laundi við
íllan leika. Þær fóð og við, að merm ír
Órnarfírdi eda Djúrafírdi yndi að
„þeypa“ vestur í Víkur (Breedavík
eda Kollsvík), og löða þær um ~~x~~ vedur
balmadi svo, að þeir komist heim til
sín afhús. Þrátt fyrir þetta, sem nú er segt,
veit ég þó ekki til, að ólysfarir hafi ordit
í Skákarlalegum, hvorki eir Órnarfírdi

né Sákkrafirði á síðar frúta aldari-
ðimur. Þinsvegar fórst skip ír Há-
karlalegu frá Djúrafirði eðurum 1867.

Hví eru Brákarlagerus' ír sögumi,
og selja margir, að fóðr sé ekki skadi að
~~óháttum~~, þótt nái vori að erist belni út
biunadur og meiri skilyrði til fess-
en áður voru. Þó hafa stólu meiri
lítilsháttar fengið erið Brákarlavæidi
hér í fírdinum með Brákarlalóð fram
að fessum líma.

Úthbiunadur á fishibáðum var yfir-
leit hremur lélegur á fessum línum og
fór fóðr för mokkuð eftir efnum og hirðni
eigandanna. Sexoringga voru einkum
mofadir til hafþöðra og flæðninga, og voru
offast betur á hbiunir en hinir smotri báðar.
Sílgdi þeim venjulega auk stýris og stýris-
sveifar 8-9 ára (þær ^{as} voru áhrónir, þótt
þeir voru nefndir sexoringga), Þaður
hog mismundi að slóð, keriput, með

"forhlaupara" ír heðju, og legust frengur. Eimig fylgdi Sverjum til vegi Svemar frogbörur. Þeir seðringar voru furi-sigldir og fylgdi þeim furi hvö möstur, hvö segl, og ein fokka. Útlægjari fyrir klif-felstist ekki fyrir en spritsiglingin Gunn-lentha fróm til sögumrar rétt fyrir alðamólin. Fótti hinum að sunu leyfi óheppilegri, einkum é misvindi, en hafdi aðfyr fóam kost, að hinum var betri ó-beidivindi, og var fóðr að allegra. Klifnum að fokkum. Sverjum fishibát fylgdi eimig seilarol, ^{ein} ~~þær~~ seilarmálar ír hval-beini, og ^{þær} ~~þær~~ hvalbeins hlumur.

Opnir bátar á fersu límabili voru allir fjarugadir báði utan og innan. Fóðr var fyrst á síðastla sig aldarinnar, að stóku með fóru að mala hástóleksa á báðum sínum grona eda hvíta, en fóðr fótti hinum eldri mórmum hálfgerð oflofti. * Hú

* Þegar ég var unglingur man ég að eim formadur-um fók upp á furi að mala hástólekim á báðum sínum gronum. Efslí fóðr ekki felst fyrir þeiri

eru frílubáttarnir með íjnsrum línum.

Frílabáttar eru nú ekki aðrir til en smáfléystar, sem notaðar eru eftir fórocynkelaveidart.

Fólkskipaveidart.

Fóð mun ekki öllu fyrir en eftir alda-mólin 1800, að farið var að nota fólkskip eða „duggur“ til fiskaveida, en fóð liklega ekki að neinu rádi fyrir en á dögum förlæifa Kaupmanns Jónssonar, er varken verf-ur í Bíldudal um lengt skeid. Þóru öll fersi fiskiskip fremur lítil, flesst „jakelir“ milli 20 og 30 fom. Þóru fóð allir, er veidi skundudu á þeim fiski-skipum, nefndir „jaketamenn“ í daglegu

veidistöð, og varð mörgum stærstir að. Í hólkuru síðar laskadist báttur fersi lítils bráttar í brimi. Varð fóð einum gömlum marmi þetta að orði: „Hú dugdi ekki groni þarfim“, og var fóð lengi á eftir bráft fóð að málloki fógar eitt hvad pötti misheppnasi.

Fali, og hja eldra fólkai eru síður eftir
 að ferid var að mola „Húttura“ og „Skom-
orlun“ til fiskeveida. Þakkar voru ein-
 möstrud skip með reistu „sprydi“. Þor-
 lófdu stóreglf og slagfokku, en hvö
 segl á „sprydinu“. Þéh það slágsegl, en nöt
 var skefninu, en lítl „klyffur“. Skom-
 orlur voru miklu stórra og voru með
 reistu sprydi eins og jaktirnar, en
 voru fórmastadrar, og aftur mastrid,
 eða fórmastrid brerra en líð fremra.
 Í fórmastrinu var stóreglid, en á
 frammasrinu var skemmtig reglid.*
 Slagfokkan og framsegin voru svip-
 ud og á jöklum. Þuke hefur lófdu

* Þar sem hæri gómli seglokip eru nú alveg
 að hverfa, vori lítil vanförf á, að þeim sé
 líst að nokkrum, en þær lísingar koma
 fopast að fullum nodum nema myndir
 fylgi; en alfredibokur (Lexikoner) eru í fárra
 höndum.

Sumar skomorkur þrihynt segl uppi
 á milli skengama, en yfir skomorku
 seglinu. Þar fóð segl Hallað millistag-
 segl. Stóku skomorka brafdi eimig
 „þoppsegl undir stagi.“ Þar fóð rássegl
 ofan til á frummastrinu. Sínum dönsku
 vöruflutninga-skomorkur voru miðlu
 stórr (100-120 fom). Þor hófdu ferju segl
 á sprydi, og var fremsta seglit nefnd
 „jagar.“ Þor hófdu ~~2-3~~^{tvær þrin} rássegl á fram-
 mastri, bverk yfir öðru. Æg nefnið hér
 skomorkur fessar af ferju, at Kaupmenni
 noldudu þon skundum nökkrar eikur
 af gromrurnum til fiskuveida frá ferju at
~~losa~~^{hafði verit} ~~vor~~^{at} ~~loca~~^{var} ír feim íslenda ~~var~~^{at}
~~an~~^{at} vorinu, og fóð til, at Þor stóku
 fiskfarmimíð síðari óluta sumars.
 Var í fiskuveidarnar both íslenskum
 mörnum við skeipshöfnina; en aldrei

var Dönum um slika veidi, enda varð afli þeirra oft lítil.

Þí fyrri blusa síðustu aldar og fram undir 1880 voru fílskip ekki sett upp, eins og gerð hafir verið fram að fersu, heldur „mokud upp“, sem Hallað var. Var það þannig, sum fjöru var grafin lárétt kvar framan eir framfjöru og svo ofarlega að ríum skipslengd vori fyrir ofan fleyðarmál. Vori bladnir skáihallir veggir eft, sem svartindi lengd skipins. Var fólk þessi hölluð hróf og var skipinu flætt þang að um hraflodi til að standa þar um vetrarim. Þí skómmum líma borsjörinn bodi möl og sand upp í hrófin, svo skipið sat þar fast. Var oft fud með frolliwerke að moka skipin íh að vetrinum, þá er veidi skýldi kyrja. Þurflí mikinn og strangan athuga við að grafa undan þeim mölinu, og

Var vid, at slys tilaukt af þótt aldrei
yrði fodd ~~á~~ Bildudal. Þórus J. Thor-
steinsson kaupmáður byrjadi fyrstudur
á setja skip á „sleikjum“ ~~á~~ Bildudal,
og voru þau á seimi árum hans
þrægin epp med gufuafli, og gekk
bodi fljókh og vél.

Venjulega fóku meim ad flytja til skip-
arma um Ríulok ~~á~~. Sá voru ekki þótt skipa-
föndir eins og nú. Urdu meim fari ad bera
hunga bagga yfir fjöll og firnindi í
íllri fórd, fari ekki var ad frugva til ad
leoma farangri sínum öðruári. Framan
af þessu límabili voru aðeins fá fiski-
skip ~~á~~ Bildudal og Patreksföndi. Var
fari allsíð, at sumir Íslensföndingar og
jafnvel Tálkenföndingar, yrði ad ~~ill-~~
~~leita~~
vega sér skipnum á Ssaföndi. Urdu
fær fóra ad kaupa med sér burðar-

menn, og voru ferdir þor orðið örðugar
og heostnæðarsamar. Þegar til skip-
comna var komið, var teknit til að ~~til~~-
blia þau, hengja upp blokkir og "fali",
slá undir seglum, grafa undan skip-
rum og koma þeim á flok, en síðan
að taka seffestu, salt, vahn, og annan
nauðsynlegan ~~til~~bunad. Var allt af óum
viku, og skundum lengri tími frá því at
komið var til skip eins og þau til
komið var til siglingar. Eftir að hálfs-
brottid kom til sögumrar, eruðu hín-
setar að eirma alla þessa vinnu
endurgjaldslaus.

Framan af þessu límabili voru
launakjör sjómanna fremur ~~lág~~ um
7-8 ferðinur á viku, og fodi. Þá ár-
unum 1880-90 fengu berdu fiski-
menn 10 kr. á viku, og auk þess ~~þá~~ ferðinur

af Sverju skippundi (160 kg) verhads
fiski sem heir drógu. Þar fáu höll-
ud „premia“. Óður var premian borg-
ur af fisk ~~salinu~~^{tvissta pris}, eða „gellufali“ sem
spallad var, ~~2~~² aurar af fiski. Íuk
þess fengu allir hálft „frosi“, sem heir
drógu, en heir nafni var allur fiskur
nefndur armur en þorskur og lúsa.
Óðrir höfdu hálfbrotti af öllum fiski,
en ekkerl kaup, og lögdu sér sjálfir til
fodi að onokkrum leyti, og ~~borgu~~^{gulta} salt í
hálfbrotti sitt og einnig verkunar-
laun á fodd. Þegar kom fram á alda-
mölin (1900) voru allir rádnir upp á
hálfbrotti, og höfdu ókeynis fodi og
all „fros“. Þar fáu ferkil að greida laun
máma í peningum, en ádur höfdu þau
að mestu verið greidd i vörum.

Fodi á fiskiskeipum var fáumjög

lilegh, og var það mikil fari að heima, að útgerðarmenn frærra líma gengu með fóð flugu í Höfði, að ekki borgadi sig að hafa adra fyrir. Hókka, en erid-vanringa, eda unglingsum fermingum, farið heir Höfði aðeins ~~þ~~^{fjör et alþingi} fyrir i Kaup á ríku. Þær fari alvanaleg, að unglingsar fessir sveðið sín og ó af sjöveikri, og stórf frærra fóð meira eda minna í handa-skolum. Þom og sundum fyrir, að fræir brendiⁿ sig, og lauk fóð oftast sjó-menⁿsku frærra í það skipið. Síðar var farið að búa fullordna og vuna sjómemⁿ fyrir Hókka, og fræim ~~borgið~~^{greidd} góð laun.

Eftir mundi mónum fræim, er nú skarfa á nýríku fiskiskipum (logurum og linubáðum) frækja vestlegi á frærra líma fiskiskipum, farið flesi viðaladist að til

að gera vistina þar sem óskemtilegasta.
 Líkararnir, einkum á smotri skiprunum
 gábu ~~lónas~~^m freldið meðmábiustadir. Þar
 bjuggu venjulega 10-11 manm, og var þund-
 um fórt á því, að þeir gott allir í einu sedi
 að málftidum á behkjum þeim, en voru fyrir
 framán þeojurnar, enda kom þat aldrei fyrir
 að allir voru inndri í einu, nema í „imi-
 verum“. Íspatbordi fekkust fá ekki í
 líkurum í íslenskum fiskishipum, og
 eru manm því að grafa matarílat sín
 á kenjánum. Líkarafiljurnar voru ofh-
 ast ómáladar, en fóu máladar evni, var
 sjaldnast brogt að sjá til lengdar fyrir
 reyh og kolaryksi, hvornig fer hafið
 verit líbar. Því líkarum var jafn-
 framt eldhús skeips hafnarimur. Var
 því ofh ólifandi fyrir kolastýbbu og traffi-
 brenslumeylk. Því fad hollist fíjan ír

bestimmi stræ og sjör ókeyrdist og skjótt
 fók ad velha. Þá sá heilunni var lítlu
 skárra, að óðru en fær, að fær var blut-
 fálslegra óðið rípmra ~~þeit~~ órunda sveim-
 lor mómmum. Þá sá heilurnar var alltaf
 klins einhverju af farfa. Þótt var fær
 bordskrifli með skiffum. Stóku háethvar
 voru þó all-fókhalegar á hinum stóri
 fiskiskipum. Ekki var heldur sérlega
 segurh um að líðast í filjum uppi, og var
 þat fó ólikh betra en nidri. Þremst á
 filjum var aklaersvindan (spilið), en
 neth fyrir aftan fóð „lúkarahappium“
 framan til eis fínas svo nefndu „lúcup-
 bominu“. Þá mudi filjum var fiski-
 skarsinn og skapsbáeturim, síðan hár-
 ethuhappium, en aftast sjörnúðurim
 (Rörnium) og sjörnökumarrur (Rör-
 falian). Skýrisbjórl voru fóð afar sjald-
 gof í fiskiskipum. Upp iir bord-

Stólkunum stöðru „Vadþeygjunnar“
 sem vorin léku í, og voru þor alþekki
 skipunum til því fá. Í ófæri vón skip-
 un mánus „ofandleks“, en bikkud að utan.
 Um 1885-90 var farid að nota boðn-
 farfa (Patent) á skip fyrir meðan sjónál.
 Þákarlastskip voru alltaf að spælu til sínnd-
 ar á hinum svonefndu „Þákarla klömp-
 um“, er voru broður á hildunum. Var
 það gerft skipunum til hliðar, svo fóru
 skeröpudust ekki af Þákarlinum. Ófin-
 ir fyrri tæcupmenn í Bildudal létu
 skip sin ganga til Þákarla veida fyrstu
 og síðustu „Lírana“ á Þverju sumri, en
 Þvernig sii veidi hefir borit sig mun niv
 ökumugs. Var aflium þá fálemi í
 sumum lifrar. Í því límabili var
 fórstafaflí fremur ríjr (20-30 fórusund
 fiskjar á skip yfir sumarinn). En er
 fiskiskipaflóli J. J. Thorsteinssons var

í blóma sínum fyrir og eftir alda-
málum, fengust um 50-60 félusund
fiskjáar í skip með 13 manna skipa-
ðöfn. Og þótt meiri gengji far með
misjafna óluti frá bordi, varð því
ekki neikvæð, að skipafloti sú veikki
fjöldi manna ~~lefuðar~~^{vitannari} bodi á sjó
og landi, ekki aðeins hér við Íslan-
fjörð og á norðu fjördum, heldur og
Bæarfirdingum og Reykeríkingum.

Fræmur þótti foraveidin eða
„skakid“ leidinleg erima. Launalejörin
vóru þamrig, að hver bugscadi mestum
sig, en leið sig freildaraflan níuma skipa.
Var oft líð mestu knapp og „rigur“
milli manna um fiskidráttum, einke-
þeirra, er vóru rokkurn vegin jafnir
að drokki. Þamrig var oft rigur milli
„vakfanna, skipsfjóra- og stírirmanns-
vaktar. Var því samkomulag og vin-

áhla mamma ekki ólið sem skyldi.
Ofhast var fóður þó gleymt þegar forin
vóru komin ír bōlinum og skiptið
under segl.

Fiskarðgerð var formig hátháð, að
þegar gerð var að i félagi var byrjað
að gerðin fel. $7\frac{1}{2}$, að morgni, þó er skipa-
höfnin brafdi matast, og aftur fel. $7\frac{1}{2}$
síðlegis, eftir hvöldmat. Þárð þá sú
vaklin er formið dagsvaklina og hvöld-
vaklina átti í „þroju“, að „standa fri-
vakl“ um aðgerdimi var lokid.

Friðalslegra spólli þó, að hver vakh
gerdi að sínum fiski, einkum ef mis-
jafn afli var á völkunum. Eng-
inn mætti „remna“ um aðgerdir með
málidum, nema skipstjóri og mat-
sveim. Þó munu skipstjórar sjald-
an brafa nolah fóður rékhindi, þurð ^sa
þeim örum sölludu þeir sjálfir fiskum
þarföldum og honum var hækst að í leslina.

Veidsföðvar fiskiskeipa voru fóð af allegra hrafið út af Vestfjörðum, eymist dýpið eda grunnt eftir vedri. Þ góðirðum var ofh fisk-
að á Bardagrymmine. Þ Svæsti norðanáth
var fiskad á Breidafjörði, en í vestanáth
undir Hornshöndum, á Flúnaflóá, eda
íli á Hornbænha. Þetta var alltог sum,
sem vestfirzkir sjómeri sáu af umheim-
inum á þeim árum.

Ó fyrri blíðu límcobilsins, meðan
veidin var einungis skundur á lítt-
um „duggum“ með þáum mórrum, voru
„lúrarnir“ oftast skuttar, eda um hálfan
mánuð. Þen er farid var að nota stórra
skip til veidanna eru „lúrarnir“ lengri.
~~Hácar, fimm~~
~~Hácar, fimm~~, og sex vikur. Bar fóð við, að lúrar
erdu 7 vikur, en sjaldan lengri, nema
skipið hefði lengt í brakningum. Ofkast
voru lúrarnir mánuðar lúrar, nema
því meiri afli vori og skipið yrði

fljótt á sýlfri líma. Síðan mótorskipin komu, brafa lívarit ordit miklu sýlfri, aðeins brálfsméndar, og sunulum aðeins víku lívar í góðum afla.

Føgar legið var „í fiski“ vóru framsígin dregin niður (Helyfur og stafþokka), en hin seglin, stórsígl og affursegli (Hleran), láðin glanda límisf órifud eda rifud eftir vedri. Vóru þau gefin íh á tilébordið eftir því sem hraðan lengast fölli, og skipið látið reka. Þær fari ekki hægt að ræmma nema á vindbordi. Þó bar vís i logni og straumleysu, að stóku madur rendi að tilébordið. Hafkvomast fölli, að skipið roki sem hogað, og var kallað þau skip er hveg ~~rak~~ skodi vel á fiski. Glijim þurfti aldrei að rifa á lífverum,

þá fari þeim fylgdu venjulega ^þ klíffar: logn-klíffur, sem notcadur var í logni og høgvætri, milliklíffur ef hvart var, og líkill klíffur, er notcadur var í stormi, og kallaður stormklíffur. Vard fari þegar sigl var að skipta um föð eftir vedri.

~~Eftir~~ ^{vart} svo hvart vedur, að bworki vori høgh að fiska eda. Tralda sér ut á sömu stöðnum, voru tvær frostir fyrir brendi: Þennar, að sigla inn á einhvern nálegan fjörð, og liggja þar un ^{til} vedrit loðmáli, eda láka reka, og fór það mikil eftir stóri og godum skipanna, hvern frostim með fóku.

Ekkir höfdu brásetar, fír þegar skipin voru losud föð eins og nú. Íllir, að undanfelenum skipsljóra, urdu að víma að uppskipum ^{aflaus} fiskarins, en síðan að faka soll, kol, vadr og aðrar meðsínjum.

ar. Þó einhver vildi ekki erima að uppskipun, eða þurfti að bregða sér freim til sín, varð óharm að íhvega marni i sláðum sín og ~~borga~~^{greida} honum ír eigin vasa. Þessur kom útgerðarmónum fœrra tíma, að skipstjörnar fólkis voru til, að sumnudagarnir voru notkadir til eik-eda ímsieflingar, því voru uppskipun aðeins byrjun á laugardagskvöldi, varð skipin að liegja aðgerðalaust til manudags-morguns, því ^{að næst} uppskipun ír fiskiskipum var aldrei sumit á sumnudögum.

Þegar skip voru á veidum, var sjaldan fiskat á sumnudögum á tímabilinu frá kl. 7½ órdegi og til kl. 3 síðdegi. Þá stóku skipum var fóð lesim leskur og sungrí, ef söngmenn voru til. Lasþá offlæst skipstjörnum sjálfur, eða einhver, sem hann tilfók. Þetta, með sumnudags-trelgina mun fóð aðeins grafa áth sér

skráð á vestfirzkeum skipum. Í mars
vóru þeir dagar, er skip lágu í miði vegna
óvedvors, einu frídagars sjómarma á þeim
fimur.

Vidrikjandi summudagahaldi á fiski-
skipum á fyrra blusta aldarimarr set eigi-
þér eina smásögu til gamans.

Fægar forleifur Jónsens, er síðan
varð kaupmáður á Bildudal og mik-
ill austmáður, var skipstjóri, var
þá eim summudag í góðu vedri, at
hann kalladi skipverja sínar í Hækku
til leskurs, og skyldi eim færra silja
uppi vid Hækkludýrnar og hælda vörð.
Þer mi ekker til lídinda, en forleifur
er kominn affur í miðjan leskurim, er
var í Vídalínspostilli. Vördurim,
er var góður fiskimáður, hafðar mi
eik fori, verdur strax var, og drefur
mi Sværn fiskim eftir annan. Oferk-
ir forleifur, at fíásekar fara ad ger-

ast órólegir, en freðlur þó áfram
lesfrinum til enda. Síðan fára allir
upp og forleifur líka. Þar fá kom-
in á lík^{eg} fisklæringa, er vörðurim
þrafði örregið. Víkur forleifur sér
nú að verdinum og segir: „Verdi
mér fáð til þenninga sem audið verður,
en aldrei skal ég grða á fiski heim,
Sem veiddur er um helgidaðalestra.“
Tekur forleifur nú til starfa að kasta
fiskinum ítbyrðis, og lekkir ekki fyr,
en ekki er ~~einn~~^{noskuður} einasti örðlur eftir.
Fætla mun hafa verið á árunum
1810-20.

Flest nöfn á öllu á skipum voru spáðansk,
enda hafa þau aldrei verið hýdd á tislensku,
og verda þau áreidarlæga ekki ein persu,
þar sem segloskip mega nú féljast horf-
in með öllu. Fafnuel stryktein á álla-

vitanum voru lesin á dönsku. Ófá und-
 arlegt feljast, hvé snauð íslenskan og
 jafnvel fornsögurnar eru af orðum
 sem ~~litheyra~~^{vanda} sjómenisku, jafnvel mikilir
 siglingamenn og formmenn voru. Orsök-
 in til þess er eflaust ót, at allur segla-
 tilbionadrur hevur var mjög óþróttum
 og einfaldum. Seimia alda mann heir, er
 sjómenisku heymu lórdi hana nálega
 allur sija Dönum. Þárusk fari dönsku
 nöfnin yfir á íslensku skipun, og af
 fari leiddi, at flestar fyrirskeipanir á
 þeim voru gefnar á dönsku, jafnvel
 földum mann keymis ekkerft annat orð
 at fari mali. Sem domi se hęgir
 fyrirskeipanir fær, er nohader voru,
 þó at en skipi skyldi snúa á siglingu,
 en þá var kallað at „venda“. Þak þó
 límist vorit um „stagnending“ eða „kiu-

Vending" ~~var~~ at roða. Þegar slegvenda
 átti skipu lél sjörnandim (Rörmadur-
 im) skipu líkka dálítið gangum með
 því at slípa þur fjar vindi, svo ^{at} síður vori
 fróðir at fá, neitadi vendingu. Hall-
 adi hinn þá um leið: „Hlár til at venda!“
 Fór frá hver madur á sinn stæð, sumir
 at „Klyverskautnum“, eim at fokk-
 umi, en hinir at skófkaudini og
 „Hlöðfaliumi. Síðan halladi sjörnand-
 im: „Fíra af!“ Hmadur sá, er var vid
 skaudin á klyfnum hlé megin, gaf fóð
 effir á heim og „Hlöð var laust.“ Þegar
 skipið var komið með skefnið fyrir
 vindum svo ^{at} baksegl slo, halladi
 sjörnandim: „Hala yfir!“ Skyldi
 þá sá, er áður var vid hléskaudin,
 en nú var ordum vindmegin; gefa
 þau effir, en sum, sem nú var hlé-

megin, draga þau yfir og herda á
 þeim eins og þurfa fölli. Í sömu
 tilrun var gefit ekk stórsigur af
 þeim, er við stórhævð var, en
 „stöðhalian“ fórd á líebordi og seh
 þar fóst. Sjálfur óþyrgrist stjórn-
 andinn venjulega „Meranum“.
 Seirast fælladi stjórnandinn: „Lad
 gaa!“ Þær þá fokkumi bleypt
 yfir í líe, og hún „smíruð“ ef sigla átti
 beituvind, og með því var vending-
 umi lokið. Fölli mikil undir því
 komið, at skip vori lidugt að venda,
 einhvern nálegi landi, og gat það i
 stormi og brumi vart að lifa allra
 skipverja. Ef skipið „neihadi vend-
 ingu“ vart að „kuvenda“ því, eda „hláva“
 undan þar til i baksígl sló. Vónu segl-
 in síðan fórd til himar nállu klíðar.

Véiditomi skipa var, á síðasta líf
 aldarimrar, frá því seint í marsmánuði
 og fóru til í miðjan seflembergmánuð.

Það var ekki fyrst um, og eftir alda-
 móð, að hinur sínar fiskiliðarar
 komu til Bildudal, og voru þá látnir
 fara á vetrarverfið og veida vid
 Sudurland, en ekki voru þeir lang-
 godir til Bildudal.

þegar skipin voru brohl veidum
 að Trauslinu, voru þau sett upp á það
 land, breinsud, og svegin utan og innan,
 slegið undan seflum, og blokkir og hæld-
 ar fæknið níðor. Eftir að breinun
 var lokit, voru skipun bikuð að utan,
 en málus ofan dekkis ~~pilja~~.

Meldan fiskipafloði P. J. Thor-
 steinsson's var í berða blóma, voru

um 20 fiskiskip, er sekk voru upp
 í Bildudal og sköðu þar að eftir-
 énum, ~~síðu~~ ^{merkurí} að begja blid við blid. Vár
 það tilsiýndar að sjá sem skaðgur af
 Siglufrjám, og næf af Höðlum og Strengj-
 em. Þar og mikil í émsum línum,
 er skipin ofan ~~leit~~^{kjós} og „flegar“
 þeirra voru skreyttir með. Vær það
 all-tíkonomikil sjón.

Hú (1935) slendur aðeins eitt
 fiskiskip á Bildudal. Þer það mótorþukt-
 er og heitir Seyðir. Þúm gamli félagi
 Hans, Óbjáll, var (1934) seldur til
 Hafnarfjardar, „skimadr uppi“ á
 Bildudal og lá himm kasta ellibegl.
 Vær sekk í hamr ný vél, ~~boggi~~^{sett} ó
 hamr skýris-hús, og himm gamli, biki-
 adi skorokkur að mestu leyti gerður

nýr, máladus drifhvítur. Viðgerð
þessa ~~máðist~~ sinn mafukumi og kipa-
smidur Sisli Þóhamsson. Þeigar ðjáll
kom til Hafnarfjárdar, veikist hon-
um sín upphefð að flytja hinc
éf óloku leiðangursmenn til Þron-
lands, og kom ^{hamb}ju seinni ferd aftur
með freili og Höldnu. Geyrir stend-
ur því sinn eflir á mölumi ~~a~~ Bildu-
dal sem minnisvarti á leidi hins
gamla deglskipa ídvegs, og hófir til
fjalla, líkak sem hinn snúi sér undan
frí Þrinum Skóru, nýfízku keppi-
naudum sínum, linuveida skipunum
Órmarni og Geyri. Og fad ^{þeins} og
marni, ferátt fyrir allan nýfízku ill-
þunadim, óvarfli í hug málshátturum
forni: „Spyrjum að leikslökum, en
ekki að vopnauðskiftum.“

Jón Baldur Nikulason